

Hanna Nykvist

Kvalitetsutvecklare

Revidering av riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen avseende principer för bistånd i form av särskilt boende

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden föreslås besluta

- att anta reviderade riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen enligt förvaltningens förslag.
- att träda i kraft 1 november 2020

Sammanfattning

Vård- och omsorgsnämnden fastställer vägledande riktlinjer för beslut och genomförande av insatser enligt socialtjänstlagen inom vård- och omsorgsförvaltningen. Riktlinjerna för beslut och genomförande av insatser enligt socialtjänstlagen syftar till att alla som söker om insatser enligt socialtjänstlagen ska ges en likvärdig bedömning och genomförande. Beslut fattas alltid utifrån individuella behov i det enskilda fallet och får aldrig baseras enbart på riktlinjer eller generella regler i kommunen.

Socialdemokraterna lämnade in en skrivelse den 24 oktober 2019 "Modernisera riktlinjer för biståndsbedömning". De föreslår i skrivelsen att principen att äldre över 90 år ska ha rätt till särskilt boende samt principen att äldre trots mycket omfattande hjälpbehov har rätt att bo kvar hemma ska skrivas in i Riktlinjer för biståndsbedömning.

Vård och omsorgsnämndens arbetsutskott beslutade 2020-01-29 att överlämna skrivelsen till förvaltningen för utredning.

Underlag för beslutet

- VOO tjänsteskrivelse 2020-01-22 Modernisera riktlinjer för biståndsbedömning. Skrivelse inkommen den 24 oktober 2019

2020-08-13

Diarienummer

VOO 2019/0506

- Vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott beslut den 29 januari 2020, § 2.
- Vård- och omsorgsförvaltningens tjänsteskrivelse den 13 augusti 2020.

Ärendet

Äldre personer och personer med funktionsnedsättning har rätt till stöd och hjälp enligt socialtjänstlagen. Lagen ger den som inte själv kan tillgodose sina behov, eller få dem tillgodosedda på annat sätt, rätt till bistånd för sin försörjning och livsföring i övrigt. Genom biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå.

Rätten till bistånd prövas efter en ansökan från den enskilde. Kommunen utreder behovet och beslutar om bistånd. Utredningar om hemtjänst och särskilt boende omfattas av socialtjänstlagens och förvaltningslagens bestämmelser.

Vård- och omsorgsnämnden fastställer riktlinjer för beslut och genomförande av insatser enligt socialtjänstlagen. Riktlinjerna för insatser enligt socialtjänstlagen syftar till att alla som söker om insatser enligt socialtjänstlagen ska ges en likvärdig bedömning och genomförande.

Nämndens gällande riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen antogs vid nämndssammanträde 2019-10-23. Riktlinjerna har efter senaste revideringen anpassats efter samhällsutvecklingen och rådande rättspraxis gällande insatserna att städa bostaden och att tvätta och torka kläder med hushållsapparater. Riktlinjerna tydliggör vidare att digital teknik alltid ska övervägas som första alternativ när det kan användas för att bibehålla eller öka trygghet, aktivitet, delaktighet eller självständighet för den enskilde. Detta avser både handläggningsprocessen och genomförandeprocessen.

Socialdemokraterna föreslår i skrivelsen 2019-10-24 att följande princip ska skrivas in i riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen, - *att äldre över 90 år ska ha rätt till särskilt boende om man uttrycker otrygghet även om man inte är i behov av mycken annan hjälp.*

I socialtjänstlagen 2 kap. 1 § fastställs att socialtjänsten svarar för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Som nämndens rådande riktlinjer redogör ska äldre och personer med funktionsnedsättning som är invånare i Lund få stöd, hjälp och en omsorg med god kvalitet när de behöver det. Riktlinjerna tydliggör att det är det individuella behovet som är avgörande för vilka insatser som är aktuella. Beslut om insatser enligt socialtjänstlagen

2020-08-13

Diarienummer

VOO 2019/0506

fattas alltid utifrån individuella behov i det enskilda fallet och får aldrig baseras enbart på riktlinjer eller generella regler i kommunen.

Det framgår av Socialtjänstlagen och tillhörande föreskrift för handläggning och dokumentation (SOSFS 2014:5) att det ska vara individuella bedömningar. Enligt SOSFS 2014:5 10 § ska ett beslutsunderlag som gäller en insats enligt SoL ska (utöver vad som anges i 9 §) även innehålla uppgifter om:

1. den enskildes uppfattning om sina behov och hur dessa kan tillgodoses,
2. den bedömning som har gjorts av den enskildes behov,
3. hur utredningen har genomförts,
4. den bedömning som har gjorts av den enskildes förmåga att själv tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt,
5. vilka andra insatser som har övervägts tillsammans med den enskilde, och
6. målet eller målen för den insats som föreslås

I Socialstyrelsens handbok för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten (sid 356) tydliggörs även följande:

”Det är också viktigt att informera den enskilde om att man alltid har rätt till en individuell behovsprövning oavsett om det finns lokala riktlinjer för de aktuella insatserna eller inte”

I linje med nämndens övergripande mål att skapa tidsenlig vård och omsorg med individens behov i centrum med hjälp av ny teknik och smarta arbetssätt arbetar förvaltningen för att implementera välfärdsteknik och digitala hjälpmedel som ska bidra till utvecklingen av ökad tillgänglighet, självständighet, trygghet och kvalitet för brukare samt ökad effektivitet i verksamheten. Förvaltningens bedömning är att ett lyckat arbete med att digitalisera vård- och omsorgsarbetet samt att använda digital teknik i det förebyggande arbetet kommer att vara gynnsamt för att öka trygghet och självständighet för äldre och personer med funktionsnedsättning, oavsett ålder.

Många oberoende undersökningar och studier visar att så länge äldre personer kan välja, vill de bo kvar i det egna hemmet¹ och att fler personer i hög ålder bor kvar hemma.² Andelen äldre som är 80 år eller äldre i befolkningen som har beslut om särskilt boende har minskat 2015-2018, både för Lund (-1,4 procentenheter) och snittet

¹ Framtidens äldreboende, SKL sid 8 nov 2018

² Regional Bostadsmarknadsanalys, En lägesbild över bostadsmarknaden i Skåne 2018 s.33

2020-08-13

Diarienummer

VOO 2019/0506

för alla kommuner (-1,1 procentenheter). Huvudförklaringen till att andelen i befolkningen med behov av särskilt boende har minskat i Lund bedöms vara friskare äldre, stor omfattning av förebyggande verksamhet, tillgängligare bostäder och ökad möjlighet kvarboende i det ordinära boendet³. Frågan om efterfrågan på, tillgång till olika boendeformer och hur behovet av boende för personer med känsla av otrygghet men inte behov av vård och omsorg ska tillgodoses behandlas i tjänsteskrivelsen 2019-12-18, VOO dnr 2019/0542.

Riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen gäller för äldre och personer med funktionsnedsättning oavsett ålder. Därigenom har alla personer rätt att ansöka om särskilt boende och har rätt till stöd om behov föreligger och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Nämndens nuvarande riktlinjer tydliggör vidare att tilltagande fysisk svaghet kan leda till en känsla av otrygghet och social isolering, och medföra negativa konsekvenser i den enskildes dagliga livsföring och att sådana aspekter ska beaktas vid en helhetsbedömning av frågan om den enskilde är tillförsäkrad en skälig levnadsnivå genom kvarboende i den egna bostaden eller genom att beviljas bistånd i form av särskilt boende.

Det är förvaltningens bedömning att nämndens nuvarande riktlinjer redan tydliggör den princip som Socialdemokraterna föreslår i skrivelsen avseende att äldre personer som uppnått en ålder över 90 år ska ha rätt till en bostad på ett särskilt boende om man uttrycker otrygghet med att bo kvar hemma även om man inte är i behov av mycken annan hjälp. Således görs sådana överväganden redan idag av biståndshandläggare utifrån nämndens gällande riktlinjer. Det är vidare förvaltningens bedömning att arbetet med att skapa en tidsenlig vård och omsorg, utifrån individens behov i centrum, med ny teknik och smarta arbetssätt som utgångspunkt kan öka möjligheterna för äldre och personer med funktionsnedsättning att känna trygghet i sitt eget boende.

Det är vidare förvaltningens bedömning att en princip om att personer över 90 år ska ha rätt till bistånd i form av särskilt boende inte ligger i linje med likställighetsprincipen och att medborgare i Lunds kommun genom införandet av en sådan princip inte skulle behandlas lika utifrån gällande lagstiftning.

Vidare föreslår Socialdemokraterna i skrivelsen 2019-10-24 att följande princip ska skrivas in i riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen;

³ VOO tjänsteskrivelse 2019-12-18, dnr VOO 2019/0542

2020-08-13

Diarienummer

VOO 2019/0506

- att äldre trots mycket omfattande hjälpbehov ska ha rätt att bo kvar hemma.

Nämndens inriktning är överensstämmande med Socialdemokraternas förslag avseende att kommunen ska främja kvarboende i det egna hemmet. I nämndens nu gällande riktlinjer framgår inte denna inriktning på ett tydligt sätt. Det är förvaltningens bedömning att ett tydliggörande av principen i riktlinjerna bör göras i enlighet med socialdemokraternas förslag. Riktlinjerna i aktuellt förslag har därmed tydliggjorts avseende den så kallade kvarboendepincipen som inriktar sig på att enskilda, trots omfattande behov av stöd och hjälp under dygnet, ska kunna bo kvar hemma i det ordinära boendet, om man så önskar.

I skrivelsen från socialdemokraterna 2019-10-24 framgår det att de ser att det fattas biståndsbeslut där man inte tillämpar ovanstående två principer. Förvaltningen vill invända mot informationen om att de ser att biståndsbeslut om särskilt boende fattas mot den enskildes vilja. Stöd enligt socialtjänstlagen ges på frivillig grund och bistånd enligt socialtjänstlagen kan inte beviljas utan ansökan från den enskilde. Beslut som går emot den enskildes vilja kan således inte fattas.

Beredning

Ansvarig handläggare beslutade 2020-07-07 att remittera ärendet till:

- Myndighetschef
- Enhetschef, Myndighetsfunktionen, enheten för äldre personer i ordinärt boende
- Boendesamordnare

Barnets bästa

En barnkonsekvensanalys har inte bedömts vara relevant i ärendet. Denna bedömning har gjorts utifrån att förslaget till reviderade riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen avseende bistånd i form av särskilt boende inte omfattar barn.

Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning

Förslag till riktlinjer omfattar även personer med funktionsnedsättning och det framgår att den enskilde ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå och insatser ska utformas för att stärka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv.

2020-08-13

Diarienummer

VOO 2019/0506

Ekonomiska konsekvenser

Då nämndens inriktning och arbete sedan tidigare följer principen att främja kvarboende i den egna bostaden trots omfattande behov av stöd och hjälp under dygnet bedöms införandet av principen i riktlinjerna inte medföra några ekonomiska konsekvenser för kommunen.

Föredragning

Riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen gäller för äldre och personer med funktionsnedsättning oavsett ålder. Därigenom har alla personer rätt att ansöka om särskilt boende och har rätt till stöd om behov föreligger och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt. Nämndens nuvarande riktlinjer tydliggör vidare att tilltagande fysisk svaghet kan leda till en känsla av otrygghet och social isolering, och medföra negativa konsekvenser i den enskildes dagliga livsföring och att sådana aspekter ska beaktas vid en helhetsbedömning av frågan om den enskilde är tillförsäkrad en skälig levnadsnivå genom kvarboende i den egna bostaden eller genom att beviljas bistånd i form av särskilt boende.

Det är förvaltningens bedömning att *inte* revidera nämndens riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen enligt socialdemokraternas förslag att införa principen *att äldre över 90 år ska ha rätt till särskilt boende*.

Förslag om att revidera riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen med principen *att äldre trots mycket omfattande hjälpbehov ska ha rätt att bo kvar hemma* ligger i linje med nämndens inriktning och målsättning. Det är förvaltningens bedömning att principen om möjlighet till kvarboende i det egna hemmet trots omfattande stödbehov ska tydliggöras i riktlinjer för insatser enligt socialtjänstlagen då det avser att tydliggöra nämndens inriktning och mål för medborgare och anställda i Lunds kommun.

Anna Borgius
Förvaltningsdirektör

Lena Carlereus
Myndighetschef

Beslutet skickas till

För verkställighet eller motsvarande åtgärd:
Myndighetsfunktionen

För kännedom:
Vård- och omsorgsnämnden

2020-08-13

Diarienummer

VOO 2019/0506

Verksamhetsområde Särskilt boende för äldre
Verksamhetsområde Hemvård, rehabilitering och service för
seniorer
Externa utförare av särskilt boende enligt LOU
Externa utförare av hemvård enligt LOV